

VII. évfolyam I. szám 1996. január HÍRMONDÓ

RÉGI NÓGRÁDI LAPOK: Nógrádi Lapok és Honti Híradó

A Balassi Bálint Könyvtár helyismereti különgyűjteményében megkülönböztetett figyelmet érdemelnek a megyei sajtókiadványok.

Az 1960-as évektől visszamenően a sajtóanyag egy országos mikrofilm-program keretében mikrofilmre került. E technika védi a savas, töredező papírra nyomtatott sajtót, egyben lehetővé teszi a helyismereti sajtó kutatását, minden érdeklődő hozzáférését a rendkívül sok történeti információ tartalmazó egykori lapokhoz, folyóiratokhoz.

Az egyik legtöbb évfolyamot megért periodikum a Nógrádi Lapok és Honti Híradó, amely 1873. január 1-jén indult Nógrádi Lapok címmel. 1876. január 2-től viselte a Nógrádi Lapok és Honti Híradó címet. Egy-egy jelentős történelmi eseményt követően az alábbi címváltozatai voltak: Nógrádi Hírlap /1906. jan. 6./, Nógrádi Népszava /1919. ápr. 20./, Nógrádi Hírlap /1919. aug. 10./.

Programadó írásában a következők fogalmazódtak meg:

"E lap is, mint kizárólagosan megyei érdekek közlönye... tolmácsa leend a közönség jogos és méltányos kívánalmainak, őre a közegek tevékenységének, kiemelje az érdemnek s ostroma, ha kell, a nyegleségnek, mulasztás-, vagy visszaélésnek..." Megyénk egyik leghosszabb életű periodikuma hetente, kezdetben csütörtökönként majd vasárnaponként jelent meg. Példányait Balassagyarmat különböző nyomdáiban készítették, laptulajdonosai és szerkesztői ilyen hosszú időszak alatt többször változtak.

Az induló 1873-as évben a belpolitikai rovatban az alábbi érdekes témákról olvashatunk: "Utaink", "Közgazgatás", "Közrendészel", "Tanügy", "Törvénykezés", "Báلكrónika". Kezdetektől jelentkezett a "Tárca", "Heti tárca". Igen érdekesek a "Vegyesek", "Hírek", "Csarnok", "Vidéki hangok". A tárca rovatban a fiatal Mikszáth első elbeszélései is olvashatók: "Falusi csendélet", "A fotografák regénye", stb.

A "Híreink"-ben a szokásos baleseti, eljegyzési, házasságkötési hírek mellett olvashatunk könyvismertetést:

"Könyvészet. Megjelent "Nógrád vármegye földrajza" Chikán Mihálytól, Kék László kiadásában B.-gyarmaton. Ara 40 x. Ezen a legújabb statisztikai adatokon alapuló művecske... oly hiányt pótol a földrajzi oktatás meggyénkre nézve speciális tárgyában, amiért megyei tanügyünk köszönettel tartozik szerző úrnak." A zene kedvelőit pedig a következő hír fogadta: "Új zeneművek. Tábarszky és Parsch zeneműkereskedésében legújabban megjelenlek Tamássy József kedvelt dalai: Volt nekem egy daruszóru paripám. Cserebogár, sárga cserebogár..." A "Vidéki hangok" című rovat az egykori megyei települések híreit, problémáit vetette fel. A lap negyedik oldala a hirdetési oldal volt, melyek tartalma, rajzolata, helyi vagy fővárosi volta is igen sokat árul el az adott korról. A mikrofilm használatát a Balassi Bálint Könyvtár olvasótermében kérhetjük előzetes bejelentéssel - vagy ha az adott időszakban nincs igénybevétel - azonnali jelentkezéssel.

/Bódi Györgyné/

MIT TUD A COMPLEX CD JOGTÁR?

A Complex CD jogtár egyedülálló jogi adatbázis és hozzá kapcsolódó jogszabálykezelő rendszer, amely tartalmazza a teljes magyar hatályos joganyagot, a Magyar Közlönyben és tucatnyi tárcaközlönyben megjelent jogszabályokat, bírósági határozatokat, APEH-iránymutatásokat, és más normák anyagait, azokat tipografizáltan jeleníti meg, lehetővé téve a teljes szövegben, címekben ill. alcímekben történő szó, szótöredék és szókombináció, egy jogszabály azonosító adatai - cím, kibocsátó, dátum - szerinti keresését.

A hatályos jogszabályok között működik az időgép funkció: a jogszabályoknak nem csak a CD záraskori hatályos, hanem minden időállapota megtekinthető a hatályba lépésétől. A rend-

szer által nyújtott szolgáltatások lehetővé teszik az. egy témához, tartozó összes jogszabály megtalálását akkor is, ha a kapcsolódó jogszabályok azonosítója nem ismert. Ugyanakkor több mint száz. tematikus jogszabálygyűjtemény lehetőséget ad ezen jogszabálygyűjteményekbe tartozó jogszabályok kikereséséhez. További lehetőség a Legfelsőbb Bíróság kollégiumi határozatainak, a közzétett döntvényeknek és az. APEH-iránymutatásoknak a hivatkozott helyekre történő automatikus beépítése, amellyel a jogszabályértelmezés megkönnyíthető.

A Magyar Közlönyön kívül mintegy másfél tucat tárcaközlöny 1990-95 közötti évfolyamainak közleményeit is

kereshetjük közlönyszámok szerint, és jogterületek szerint csoportosítva. Az adatbázis tartalmaz gazdasági jogszabályokat németül és angolul, a Kereskedelmi és Vámtarifa áruosztályozási és származási szabályokra vonatkozó normáit és rendeleteit. A CD-n található egy iratminta-kezelő rendszer, amely különböző iratok kitöltését, rendszerezett tárolását segíti elő. A rendszer tartozéka a saját adatbázis-készítő programcsomag. Segítségével saját jogszabálysövegeket lehet a rendszerhez, illeszteni (akár több adatbázist is).

Az. adatbázis frissítése havonként történik.

/Győriné Mojzes Anikó/

Minden kedved olvasóknak boldog új esztendőt kívánunk!

KÖZTÜNK ÉLNEK

Sok cikk jelent meg már róla a nógrádi lapokban, különösen az utóbbi két évben, s kiállításai is megszorodtak. Ezekben a cikkekben nemcsak ő szólal meg, hanem az újságírók is véleményét mondanak művészetéről. Például Bódi Tóth Elemér írja: "A képeken a művészi ösztön és a fantázia kapja a leghangsúlyosabb szerepet. A világérzésnek ez a fajta módja igen gazdag asszociációs tevékenységgel járhat együtt, végletes belső feszültségek fölvilágításával ajándékozza meg a nézőt."

Losonci Miklós művészettörténész egy miskolci kiállítás után: "Cene gál István komoly ígéret. Jó rajzi erőnléttel rendelkezik és megfelelő színösszeggel. Keresve önmagát tárja föl a szemek tündöklését, fantáziáit kutató szenvedélyének lázas lüktetésével. Szinte kész festő, hiszen megannyi képe közül az Álom már mű, festői pályájának biztató nyitánya."

- Ki is Ön, és hogyan keresi önmagát?

- Cene gál István vagyok. Nemrég még a nevemet is kerestem. Őseim évszázadokon keresztül Cene Gálok voltak, tehát nem ragadványnév a Gál. De az történt, hogy a hetvenes évek végén hivatalosan felszólítottak bennünket, hogy vagy Cenék legyünk, vagy Gálok. Végül is Cene néven anyakönyveztek bennünket. Nekem jogom van őseim nevére, ezért használom, de így kisbetevével, mert még nem jártam meg vele a hivatalokat. Meg aztán láttam a Galériában egy Cene István nevű festőt, gondoltam, nem árt megkülönböztetni magunkat.

26 éves vagyok, Cereden lakom feleségemmel és 17 hónapos kisfiammal, decemberben jön még egy kisfiunk. A Népjóléti Képzési Központban dolgozom tanfolyamvezetőként, s járok főiskolára (nem a képzőművészetire, oda nem vettem fel).

- Mindemellett, tudjuk, nincs olyan nap, hogy kezébe ne venné az ecsetet.

- Igen, rabja vagyok a festésnek. Pici gyerek korom óta folyton rajzolgattam. Általános iskolából is elküldtek rajztáborokba. Középsiskolás koromban végképp nem nyugodtam: 14 évesen már Iványi Ödönhöz, jártam rajzot

tanulni, de csak fél évig élhettem a bűvkörében, mert meghalt a jó öreg. Másfél évig senkire sem, majd Földi Péterre rátaláltam. Földi személyisége, az "órák" hangulata nagy lendületet adott. Nála tanultam meg rajzolni, különbséget tenni jó és rossz, művészi és giccses között. Majd a katonaság következett, ekkor nem sokat alkothattam. Leszerelésem után jelentkeztem a Képzőművészeti főiskolára, de nem vettem fel. Dolgoztam, megint jelentkeztem, megint nem sikerült. Elmentem a Miskolci Bölcsész Egyesületre művészettörténet szakra. Elvégeztem két szemesztert, de nem bírtuk tovább anyagilag (a feleségem is járt). Ez a "bölcsészkedés" viszont kitörülhetetlen tudásanyagot és élményeket adott számomra és csodálatos emberek ismeretségét, barátságát, mint például két tanáromét: Végváry professzorét és Losonci Miklósét, ő mondta, hogy a festészet az agyból jön. Az, hogy valakinek kezűgyessége van, még nem jelenti azt, hogy festőművész lesz, belőle. A gondolatokat kell a vászonra vetíteni, ami nem mindig könnyű. Régebben a képeimen nagyon sokat akartam elmondani. A túl sok gondolatosság zavaró. Még egy kiállítást is úgy kell megkomponálni, hogy semmi ne legyen túlzásban: a gondolatok is emészthetők legyenek, s a színek is hassanak, de ne zavarjanak.

- Mit gondol, a néző megérti az Ön képbe formált gondolatait, hiszen ezek elég szürrealista képek?

- Igen, a szürrealizmus közel áll hozzám. Előképeim Dali, Tanguy, De Chirico és Max Ernst voltak. Nem törvényszerű, hogy a néző ugyanazt érezze, gondolja, mint a festő. Nem szeretem a teljes egyértelmű alkotásokat. Azt szeretem, ha a képben van valami rejtély, talány. Jelen pillanatban a rejtélyességet a színekben keresem. Minden képen tanulok, folyton keresem az újat, a másait (erre is Losonci tanár úr szoktatod rá). Száz képet kell megfesteni ahhoz, hogy végre azt mondjam: ez az igazi, ez én vagyok.

Cene gál István festőművész

- Mondana néhány szót a technikájáról?

- Max Ernst nyomán a frottázst alkalmazom előszeretettel. Egy szépen kidolgozott háttérre ellentétes vagy harmonizáló színeket nyomkodok fel. Majd ezt megtörve egy valóságos vagy egy képzelte világot ábrázolok. Kedvenc ábrázolási módomban a "kukucskálás": a valóság két vetületének egymásra csúsztatása és kölcsönhatásuk megragadása. Először kicsiben készítem el, majd 1,50 m-esben. Szeretnék egyre nagyobb képeket készíteni, igazából nagyban hatnak a színek. Azért nem szeretnék a saját formai csapdámba esni. Ha a frottázst lehetőségeit kimeríttem, valószínű, egész másra fogok esküdni.

Kiállítások:

- Az első Cereden volt, majd iskolákban, a Balassi Bálint Könyvtárban (tagja vagyok a Balassi Bálint Asztaltársaságnak), Somoskőújfalun, Kisterenyén, Miskolcon, Budapesten.

Ez az év kiemelkedő volt:

- Erkel Ferenc Zeneiskola, Bányterenyé

- Debrecen, Arany Bika Szálló

- Leinden (Hollandia)

- Balassi Bálint Könyvtár (Karácsony Attilával közös).

És már nyakunkon a következő: januárban Gelencsér Jánossal rendezzük meg közös kiállításunkat a József Attila Művelődési Központban a nagy képeinkből.

- Kik a szponzorai?

- Saját magam. Senkitől sem kaptam még egy fillér támogatást sem. Szerencsére lelkes jó ismerőseim és barátaim vannak, s művésztaimmal is nagy az összetartás, összefogás, élénk az információcsere. A jelenlegi hivatalos művészeti élet és mecénatúra nagyon gyenge.

- Idézzük fel Józsa András véleményét, ami az enyém is: "Cene gál István alkotásai arról is szólnak, hogy mi lesz velünk, mi vár még ránk. Talán sugallatainkban egy parányi reményfoszlány is felfedezhető." Reménykedjünk!

/Nagy Jánosné/

NYELVMŰVELŐ SOROK I.

SZAVAK

Szavak, csodálatos szavak.
Békítanak, lázítanak.
Eldöntenek egy életet.
Följárnak, mint kísértetek.
Szárnyalnak, mint a gondolat.
Görnyedve hordnak gondokat.
Világot jelentenek.
Meghaltál, ha már nincsenek.
Dalolnak és dadognak ők.
Gügyögnek, mint a szeretők.
Ölnek és feltámasztanak.
Szavak, csodálatos szavak.
/Juhász Gyula/

A nyelv művelés tárgya nemcsak a nyelv, -főként manapság -, hanem maga az ember. Az anyanyelvi műveltség a jó közérzet, a kiegyensúlyozottság nélkülözhetetlen feltétele. Mi vajon a teendők a nyugodt közlés biztonságáért? A nyelv művelés a gátlásokat előidéző hibák, botlások felszámolásával a gondolkodás fejlődését, csiszolását segíti elő. Gyakran nem is annyira nyelvi ismereteink

bővítésére, mint inkább fegyelmeztebb, logikusabb gondolkodásra, elmélyedőbb munkára van szükség! A nyelv művelő végső eszménye a teljes, a minél teljesebb emberi megértés lehet. A teljes megértés cselében a nyelvi kifejezés nemcsak igaz, hanem egyben esztétikailag szép is. Van-e a magatartásnak esztétikája? Igen. Az esztétikus magatartás legyei mezeit, udvarias és kulturált emberi érintkezés. A másik emberhez, való viszonyunkat szépíti, egyben építi, szebbé, épebbé léve azt. Nyelvünk gondolkodásunk meghatározója is. A magyar nyelv különlegesen erős tudatalakító. Ezt az igazságot fogalmazza meg Balázs Nándor fizikátudó* is a szellem és a nyelv összefonódásáról elmélkedve: "A magyarok erős konkrétumérzékének a gyökereit én a nyelvben, annak szerkezetében keresem... A magyar nyelv sajátos vonása a tárgyszerűség, a konkrét hasonlatokra, képekre épülő kifejezésmód... A magyar nyelv hihetetlenül gazdag az igék módosulásában is." Zsirai Miklós

nyelvész, az összehasonlító finnugor nyelvtudomány, a magyar őstörténet kutatója, a Nyelvtudományi Közlemények volt szerkesztője erről így vélekedik: "A magyar nyelvet beszélőnek, használónak ösztönös logikái megfontolásokkal kell élnie...(!) Példa erre a tárgyias igeragozás: várom, várod, várja. Tárgyas igealakjainkon csak a cselekvést és a cselekvőt jelöljük, a tárgy jelöletlen marad. [Összehasonlításul: váram, várad, vára főneveink ragozott alakjai!! Jó ha emlékeztetünk arra is, hogy a magyar nyelvben a hang időtartamának és zöngességének jelentésmegkülönböztető szerepe van. Számtalan nyelvben elhanyagolható, el is hanyagolódik a rövid és hosszú, a zöngés és zöngétlen hang pontos megkülönböztetése; mi a legkisebb ilyen hanyagságért nyelvünk érthetőségének kockáztatásával lakolnánk." A Hírmondó következő számában folytatjuk írásunkat.

/Tolnai Gáborné/

GYEREKEKNEK

Védett természeti értékeink

ARETHUSA-FORRÁS (Herencsény)

Herencsény a megye térképének talán éppen a mértani középpontjában fekszik. A középső Cserhát legerdösebb tömbjei ezen a tájon találkoznak a Fekete-víz ligetes, dombos lapályával. Különösen ott, ahol friss forrásvíz is fakad!

Liszko-pusztától mintegy két kilométerre van egy ilyen terület. A helyi lakosok "Források" néven ismerik a megye egyik legrégebben (1943!) védetté nyilvánított természeti értékét, az Arethusa forrást. (Arethusa görög nimfa volt, akit Artemis Ortygia szigetén forrássá változtatott, hogy megmentse egy isten szerelmétől.) A bő és tiszta vizű forrás ma is természeti és turisztikai érték, de a hozzá fűződő előzmények és a kedves mitológiai legenda is érdekessé teszik a védelemre.

Irodalom: Nógrád megye védett természeti értékei, 1989.

Várkonyi Istvánné/

Januárban születtek

230 éve született FAZEKAS MIHÁLY költő és botanikus, a felvilágosodás korabeli irodalom egyik legkiválóbb egyénisége.

Debrecen, 1766. január 6 - Debrecen, 1828. február 23.

290 éve született FRANKLIN, BENJÁMIN államférfi, tudós, író, a villámhárító feltalálója.

Boston, 1706. január 17 - Philadelphia, 1790. április 17.

260 éve született WATT, JAMES fizikus, a gőzgép feltalálója.

Greenock, 1736. január 19 - Heathfield, 1819. augusztus 19.

240 éve született MOZART WOLFGANG zeneszerző.

Minden idők egyik legnagyobb zeneköltője.

Salzburg, 1756. január 27 - Bécs, 1791. december 5.

VERS

Tordos Ákos Csengő tél

A tél csengői csengnek,
harangoznak a csendnek,
vállukon fehér kendők,
alusznak mind az erdők.

Alusznak mind az erdők,
vállukon fehér kendők,
a tél csengői csengnek,
harangoznak a csendnek.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS!

Könyvtárunk a honfoglalás 110. évfordulójának megünneplésére Olvasónaplót jelentetett meg a felsőtagozatos tanulók részére. Az olvasónaplókat az iskolákban és a gyermekkönyvtárban kérhetik az érdeklődők.

A beküldési határidő: 1996. március 20.

Az olvasónaplókat helyesen kitöltő tanulók között 3 db Történelmi alkotótáborban való részvételt, továbbá 30 db 1000-1000 Ft értékű könyvutalványt sorsolunk ki. Minden egyéb fontos tudnivalót tartalmaz az olvasónapló.

ÚJ KÖNYVEINK

Pamela. STOREY: Négy mese az állatokról Kozármisleny, 1994

A kötet szórakoztató meséit olyan gyerekek számára írták akik most tanulnak olvasni.

A szöveg nagybetűvel írott, könnyű és tele van ismétlődő szavakkal. Kitűnő rajzok segítenek az ifjú olvasóidnak a történetek megértésében.

Francesco SALVI: Az impresszionisták: a modern festészet kezdetei 1995 (A művészet mesterei)

A XIX. századi Párizs művészvilága ugyancsak felbolydult, amikor fiatal festők egy csoportja első ízben állította ki munkáit. Az "Impresszionisták" - ezen a néven váltak ismertté - forradalmasították a festészetet, a korabeli városi élet és a természet ábrázolásának teljesen új módjával. Ez a könyv ismerteti történetüket és tevékenységüket, ami híressé tette őket. Rövid tájékoztatást ad a művészek személyes életútjáról, egymással való kapcsolatokról, összeütközéseikről a hivatalos intézményekkel, s a kor konzervatív művészvilágáról. Elemzéseket kapunk festői technikájukról, az anyagokról és a témákról, amelyek a világlátás teljesen új módját eredményezték.

A könyv "A művészet mesterei" című jelentős új sorozat tagja, melynek célja nagy művészek, s a művészettörténet egyes fontos korszakainak bemutatása.

Rejtvény

Csoportképünkön csupa sarkvidéki állat látható. Valamennyien szomszédok tehát -vagy mégsem?

Melyikük az, aki csak látogatóba érkezett az Északi Sarkra?

A megfejtést 1996. január 20-ig küldd el a Gyermekkönyvtár címére. (Balassi Bálint Könyvtár Gyermekkönyvtára, 3100 Salgótarján, Kassai sor 2.)

A HÓNAP ZENESZERZŐJE

Valószínűleg kedves olvasóink is tapasztalják, hogy a klasszikus, ill. komolyzene iránt az utóbbi időben ismét megnövekedett az érdeklődés. A hangversenyeknek egyre nagyobb a látogatottsága, a legnagyobb előadótermek is alig tudják befogadni a híres sztárok rajongóit.

Ennek a ténynek a tudatában mi is hozzá kívánunk járulni - szerény körülményeink között - a zenetörténet legnagyobb muzikusainak népszerűsítéséhez, életpályájuk és életművük, zenei formanyelvük és sajátos stílusuk megismertetéséhez. Új zenei rovatot indítunk, amelyben a születési évfordulók alkalmát kihasználva igyekszünk e nagy mestereket közelebb hozni az érdeklődőkhöz.

WOLFGANG AMADEUS MOZART 1756. január 27-én született Salzburgban, édesapja jó hegedűs és zeneszerző a salzburgi hercegérsek szolgálatában, édesanyja Anna Maria Pertl. Családi életük boldog és szeretetteljes, ez különösen Wolfgang életpályájára lesz hatással. Amint apja észreveszi feltűnő zenei tehetségét szigorú fegyelemmel hegedűre és zongorára oktatja, de megalapozza komponálást képességeit is. A fiatal Mozart Bécsben Mária Terézia császárnő, Londonban pedig III. György király udvarát kápráztatja el. Itt ismerkedik meg s köt barátságot J. S. Bach legkisebb fiával, Johann Christiannal. Tanulmányozza annak orgonájátékát s a Bach család művészetét. Ez döntően befolyásolja Mozart ifjúkori kompozícióit, hiszen a kis zongoristából igen gyorsan zeneszerző lesz. Nyolc-tíz éves fejjel már szimfóniákat, hegedű- és zongoraszonátákat, oratóriumot ír. 1768-ban születnek első operái: II. József megbízásából a „La Tinta Semlice”, majd egy kis daljáték a ma is élő "Bastien és Bastienne".

Rómában XIV. Klementin pápa az arany-sarkantyús lovagrend keresztjét adományozza neki. Bolognában felveszik az akadémia zeneszerző tagjai közé. Az olasz, muzsika erősen kihat további tevékenységére. A fiatal komponista anyagi szempontból már nem érte el az egykori csodagyerek sikereit Szüntelen munkabírása és zseniális komponálásai ellenére állandó pénzzavarral küszködik, imádott édesanyja betegsége és halála pedig rettenetes csapásként éri. 1781-ben Bécsben telepedik le. Itt köt házasságot fiatalkori szerelmének, Aloysiának húgával, Konstanze Weberrel. Itt ismerkedik meg Haydnnel, s barátságuk főleg

kamarazenéjére lesz hatással. /Hat vonósnégyest komponál ekkor mesterének, Haydnnek ajánlva/ Egy ideig a fiatal Beethovent is tanítja. Családi élete kezdetben kiegyensúlyozott, műveit kiadják, zeneóráit sűrűn látogatják, a császárváros kedvence lesz. Erkölcsi sikereit azonban nem követi anyagi megbecsülés. Ismét anyagi gondokkal küzd, pedig élete utolsó évtizede rendkívül termékeny. Sorra alkotja a zenetörténet halhatatlan remekműveit. Jellemző, hogy három utolsó /legnagyobb slegszebb/ Esz-dur, g-moll és C-dur szimfóniáját alig hat hét alatt komponálja, de akkor egyik sem kerül bemutatásra. Halvány reménysugara még két nagyoperájának, a "Figaro házasságának" és a "Don Giovanni"-nak fantasztikus prágai sikere, de itt is csak vastapsot kap s nem főúri megrendelést. Körbejárja ifjúkori sikereinek legfontosabb állomásait, megbízást azonban sehol sem kap. Időközben megromlik egészsége. A gyermekekévé ota tartó utazási fáradalmak és idegi megterhelések egyre fokozódó veseelégtelenségével párosulnak. Halála előtti napokban is feszített erővel dolgozik "Rekvium"-jén, befejezni azonban már nem tudja. A "Lacrimosa" tétel írása közben kihullott fáradt kezéből a toll./A hiányzó részt kedvenc tanítványa F.Sussmayer pótolta mesterének vázlatai alapján/ Harmincöt éves korában hunyt el 1791. december 5-én. Zuhogó, havas esőben, néhány ember kíséretével temették el a bécsi köztemető közös sírjába. Földi maradványait később sem sikerült megtalálni. Művei felölelik a zeneirodalom minden ágát: szimfóniákat, zongora-, hegedű- és fúvós versenyműveket, szerenádzenét, kamaraműveket /hegedűszonáták, vonósnégyesek, vonósötösök, zongoratriók-kvartettek, kvintettek, stb/ zongoraműveket /szonáták, fantáziák, variációk, stb/, operákat, egyházi zenét, dalokat, áriákat, indulókat, táncokat, stb. Kompozícióit Ludwig Köchel német zeneíró foglalta jegyzékbe 1862-ben. Megjelölésükre ennek a számozását szokták idézni.

/Kocsis Zoltán/

LEMEZBEMUTATÓ

VIVALDI: Kettősversenyek /Concertók fuvolára, hegedűre és vonósokra/

ANTONIO VIVALDI /1678-1741/ gigantikus életművének legnagyobb és legjelentősebb csoportját a versenyművek alkotják. A mintegy 770 szerzeménye közül ma 443 teljes concertóját ismerjük, és a kutatás 25 concertójáról tud, amelynek apparátusa két szóló hegedű vonószekar kíséretével. Ezek a kettősversenyek azonban elhangzottak másféle összeállításban is úgy, hogy az egyik szólóval valamilyen fafúvós hangszer /általában oboa vagy fuvola/, a másikat pedig szólóhegedű játszotta. Ez esetben a fúvós hangszerjátékosnak meg kellett birkóznia azokkal a technikai nehézségekkel, amelyeket a szóló hegedűszerű, tehát számára idegen, gyors, virtuóz dallammenetei okoztak. A lemezünkön felcsendülő hat /g-moll, D-dur, B-dur, c-moll, G-dur és d-moll/ versenymű is eredetileg két hegedűre, vonósokra és csemballóra íródott, de itt fuvolán és hegedűn szólal meg. Valamennyi erősen tükrözi a Vivaldi által művelt új koncertstílus fő vonásait. A korábbi versenyművekhez, képest a szólókoncert az ő keze alatt éri el tökéletes fejlettségét, mind a szólóhangszer kezelésében, mind pedig a nagy - háromtételű: gyors-lassú-gyors - forma kialakításában.

Új digitális felvételünk két világhírű szólistája: Jean-Pierre Rampal /fuvola/ és Isaac Stern /hegedű/ Közreműködik: a Liszt Ferenc Kamarazenekar
Hangversenymester: Rolla János
A lemez, időtartama: 1 óra
Jó szórakozást kívánunk!

/Kocsis Zoltán/

HANGSZEREK VILÁGA

A tekerő

Lant formájú hangszer. Húrjai gyantázott kerék dörzsölésével szólalnak meg, a kereket a hangszer végére szerelt hajtókar forgatja; oldalt billentyűk vannak, amelyek a dallam képzésére szolgálnak. A hangszertest mérete s formája, valamint a húrok és a billentyűk száma nem egységes. Legkorábbi európai ábrázolása a spanyolországi soriai S. Domingotemplom portálszobrán látható 1150 körüli keletkezéssel. Nagy mérete akkor még két játékost igényelt. A XV. századig világi és egyházi hangszerként egyaránt széles körben használták, később elvesztette jelentőségét. A XVIII. században Franciaországban ismét felvirágzott, szerkezetét megújították, repertoárját gyarapították. Paraszt hangszerként Magyarországon feltehetően a XVIII. században az Alföld déli részén /Szeged, Csongrád, Szentés és Kecskemét környékén/ honosodott meg. A századunk első felében még eredeti funkciójában /parasztmulatságok, lakodalmak hangszerként/ használt változat kromatikus hangolású, két oktáv körüli hangterjedelmű, három - "prím", "recsegő" és "bőgő" - húros instrumentum. Hagyományos alkalmazásában a tekerőhöz gyakran használják dallamerősítő hangszert, leginkább klarinétot. Manapság igen ritka népi hangszerként tartják számon, hazánkban általában nyenyere elnevezéssel.

/Kocsis Zoltán/

PÓDIUM

A pódiumsorozat keretében 1995. november 28-án Piros Ildikó mutatta be műsorát Szerelem címmel.

Zongorán kísért Szentirmai Ákos zeneszerző.

A sorozat következő előadása februárban lesz. Időpontjáról a könyvtárban adunk tájékoztatást.

Programok, kiállítások

1996. január 21-én, vasárnap 15.00 órakor a Balassi Bálint Könyvtár zenei és irodalmi programmal köszönti a magyar kultúra napját.

Január 22-én, 15.00 órakor a IV. Őszi Szécsényi Tárlat anyagából kiállítás nyílik a Balassi Bálint Könyvtár Bóna Kovács Károly Galériájában.

KOJAK

Kortárs Jazz Klub

Január 12., 18.00

JOHN ABERCROMBIE:

November

Január 26., 18.00

JOHN SCIRMAN

: Private City

WEATHER REPORT:

Black Market